

Volume 7, Issue 12, December 2020, p. 241-251

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.2864>

ArticleHistory:

Received

15/10/2020

**Received in
revised form**

14/12/2020

Available online

15/12/2020

**AN INVESTIGATION ON THE TOMBSTONE ARTICLES OF
THE ADIYAMAN KARAPINAR CEMETERY**

**ADIYAMAN KARAPINAR MEZARLIĞINDAKİ MEZAR TAŞI
YAZILARI ÜZERİNE BİR İNCELEME¹**

Murat Gökhan DALYAN²

Abstract

Adıyaman is one of the cities in Anatolia with an important Alevi population. Alevi, who have an important place in the cultural and social life of the Adıyaman region, have been living in the city center especially for the last half century. As a reflection of this, they buried their bodies in the city cemetery. Tombstones are the materials with the oldest texts and pictures reflecting people's feelings and thoughts. In the Karapınar Cemetery, which is a new cemetery, there are motifs and words that exist in other cemeteries in Anatolia. It is possible to follow a society's mourning thoughts, political thoughts and pains from these materials. Because the Alevi community in Adıyaman has been affected by the social and cultural events in the country. In this study, it will be tried to evaluate the words and symbols of poems, songs and lyrics on the stones in Adıyaman Karapınar Cemetery.

Key Words: Karapınar Cemetery, Alevi, Mourning, Thombstone

Özet

Adıyaman Anadolu'daki önemli bir Alevi nüfusuna sahip olan kentlerden birisidir. Adıyaman bölgesinin kültürel ve sosyal yaşamında önemli bir yeri olan Aleviler, özellikle son yarım yüzyıldır şehir merkezinde yaşamaktadırlar. Bunun bir yansıması olarak cenazelerini şehir mezarlığına gömmüşlerdir. Mezar taşları insanların duygu ve düşüncelerinin yansıtıldığı en eski metinler ve resimlerin bulunduğu materyallerdir. Yeni bir mezarlık olan Karapınar Mezarlığı'nda Anadolu'daki diğer mezarlıklarda var olan motifler ve sözler bulunmaktadır. Bu materyallerden bir toplumun yas düşüncelerini, siyasal düşüncelerini ve acılarını takip etmek mümkündür. Zira Adıyaman'daki Alevi toplumunda ülkedeki sosyal ve kültürel olaylardan etkilenmiştir. Bu çalışmada Adıyaman Karapınar Mezarlığı'ndaki taşlarındaki söz ve simgelerin şiir, şarkı ve sözlerin değerlendirilmesi yapılmasına çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karapınar Mezarlığı, Alevi, Yas, Mezar Taşı,

GİRİŞ

¹ Bu Makale "Kürt Alevilerinde Geçiş Törenleri (Adıyaman Alevileri Örneği)" İsimli Doktora Tezinden Üretilmiştir.

² Doç.Dr. Murat Gökhan Dalıyan, Adıyaman Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü/Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı, mgdalıyan@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4664-1455>

Mezar taşları, dikildikleri mekân, üzerlerindeki yazı ve bezemeleriyle, ait oldukları toplumun, sanatı, kültürü, özlemleri, dini inanç ve estetik kaygıları ile ilgili önemli ipuçları içeren belgelerdir. Bu konuda özellikle son zamanlarda birçok çalışma yapılmakla birlikte bunların büyük bir bölümü tarih ve özellikle sanat tarihçileri tarafından yapılmıştır. Ancak mezar taşlarının üzerine kazınan veya yazılan sembole ile ifadeler sahiplerinin sosyal ve kültürel özelliklerini yansıttığından Antropolojik ve sosyolojik açıdan da büyük önem taşımaktadır. Bu makalede Adıyaman Karapınar mezarlığında bulunan mezar taşlarındaki süslemelerden ve kitabelerindeki ifadelerden genel bir değerlendirme yapılacaktır.

Yöntem

Yönetimimiz Karapınar Mezarlığı'nda bulunan mezar taşlarının üzerlerindeki sembollerin ve yazılarına antropolojik ve sosyolojik olarak incelenmesine ve çözümlenmesine dayanmaktadır. Bunun için şehrin Karapınar Mahallesi'nin batısında bulunan mezarlığa bizzat gidilerek burada bulunan mezar taşları incelenmiş ve fotoğraflanmıştır. Daha sonra mezar taşlarının üzerinde yazılan yazıların nerden alındığı veya kaynağı üzerinde durulmuştur.

Karapınar Mezarlığı

Adıyaman'da faal halindeki iki mezarlıktan birisi olan Karapınar Mezarlığı belediye mezarlıklar müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Adıyaman Alevi köylerindeki mezarlıklarda olduğu gibi Karapınar Mezarlığı da yolunun üzerinde kurulmuştur³.

Bu mezarlık çok eski olmayıp 30-40 yıldan beri kullanılagelen bir mezarlıktır. Adını almış olduğu Karapınar Mahallesi cumhuriyetle kurulmuş olan daha çok alevi vatandaşlarımızın oturduğu bir mahalledir. Bu mahalleye ilk zamanlar dağlık köylerden daha iyi yaşam koşullarında yaşamak isteyenler, çeşitli sorunlardan dolayı köylerini terk etmek zorunda kalan bireyler, eğitim için şehre gelmek zorunda kalanlar ve bu bölgeden toprak alanlar tarafından oluşturulmuştur. İlk zamanlar yerleşimler köyleri ile bağlarını kopartamadıklarından kopartmak istemediklerinden dolayı cenazeleri genellikle kendi köylerinde defnetmişlerdir. Günümüzde bile bir kısım mahalle sakinleri özellikle yaşlıların isteği üzerine cenazelerini köylerine defnetmektedirler. Bununla birlikte zamanla nüfusun artmaya başlaması ve kırsaldan ekonomik ve sosyal olarak kopmalarla birlikte aileler, yakınlarını ziyaret edebilmek ve zaman zaman görmek istedikleri için mahallerine yakın bir mezarlık arzusunda bulunmuşlardır. Bu konuda yapılan girişimler sonunda Karapınar Mezarlığı ihdas edilmiştir.

Günümüz Adıyaman Organize Sanayi Sitesi'nin güneyinde bulunan mezarlık yeni bir mezarlık olduğu için kabirlerin hemen hemen hepsi birkaç istisna dışında yenidir. Nitekim bu mezarlıkta kabir başlarına dikilen en yaşlı ağaçların bile 20-30 yıllık olduğu görülmektedir. Bu mezarlık ve yeni mezarlık oluşturulmadan önce Aleviler cenazelerini Sünnilerle birlikte eski mezarlığa gömmüşlerdir. Bu mezarlık alanının dolması ve şehrin büyümesi üzerine zorunluluktan dolayı mezarlıklar ayrılmıştır. Toplumsal bütünlük için bunun yanlış olduğu kanaatindeyiz.

Karapınar Alevi mezarlığında defin sonrasında mezarın üzerin bir naylon veya su geçirmeyen başka bir örtü ile kapatılmaktadır. Bunun temel nedeni cenazenin ıslanmaması olduğunu müşahede ettik. Bu aşamadan sonra geçici olarak mezar taşı olarak geçici bir tafta veya genellikle kerpiç konulmaktadır.

³ Mustafa Kılıç, *Adıyaman Ağuichen Alevilerinde İnançlar Törenler ve Geçiş Dönemleri Üzerine Bir İnceleme*, T.C. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi Ağustos 2019, s. 187.

Karapınar mezarların ve kabrin başucuna dikilen taşlarının büyük ölçüde yeni olduğu mezarlıkta mevtanın yakınları tarafından definin gerçekleşmesinin üzerinden bir yıl sonra mevtanın mezarı suni veya doğal mermerden yapılmaktadır. Bir yıl beklenmesinin nedenleri arasında yeni mezarın oturmasının beklenmesi ve çökmesinin engellenmesidir.

Karapınar Mezar Taşları

Mezar taşları kabrin kaybolmasının önüne geçmek, vefat eden kişiyi hatırlatmak ve ölen kişi ile hayatta olan akrabalarını birbirine bağlayan bir semboldür. Mezar taşlarının toplumdan topluma göre birçok çeşidi ve yapısal anlamı bulunmaktadır. Alevi toplumlarında mezar taşları her ne kadar fazlaca yazılı kaynaklarda belirtilmemiş ise de toplum için özel bir anlama sahiptir. Gözlemlerimiz de mezarlık ziyaretlerinde mezar sahibinin başucundaki taşları akrabaları ile çocuklarının saygıyla öptüklerini ve okşadıklarını müşahade ettik. Bu durum sadece Alevilere özgü bir şey olmayıp zaman zaman bazı Sünni kişilerce de aynı ritüel gerçekleştirilmektedir. Ayrıca mezar taşının öpülerek saygı gösterilmesi Pazarcık Türkmenlerinde de görülen bir eylemdir⁴.

Genel olarak Alevi mezar taşlarında var olan simgelerin bir kısmı Şii/Alevilikten gelen matem ve mersiye'nin taşlara yansımalarıdır. Bunların kökenine inildiğinde Kербela Olayı'na yani Hz. Hüseyin'in şehit edilmesine kadar uzatılabilmektedir. Aleviler kültürü içinde önemli bir yeri olan Cafer-i Sadık'a ait sözler olan tek bir örnek mezar taşı bulunmaktadır. Bu mesaj Korlu Derviş Gözel'in mezar taşında "Namazı Hafife Alanlar Şefa'atimize Nail Olamayacaktır İmam Cafer-i Sadık (s.a.)" sözleriyle yer almaktadır. Ancak yeni bir mezarlık olan Karapınar Mezarlığı'nda bu tür motifler oldukça azdır.. Çiçek motifleri cinsiyet olarak hem erkek ve kadınlarda kullanılmasında rağmen yoğunluk kadınlardadır.

⁴ Bahtiyar Murat Aras, Pazarcık Türkmen Alevileri, T.C. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Nevşehir 2017, s.237.

Burada bulunan mezar taşlarının niteliğine bakıldığında büyük bir bölümü çift yönlü bir özelliğe sahiptir. Doğuya bakan yüzde bütün Anadolu'da olduğu gibi genellikle lale, gül, çınar yaprağı zeytin ağacı, bitki motifleriyle hayvan olarak ağzında zeytin dalı veya benzer bir nesne taşına güvercin veya sadece güvercin motifleri kullanılmıştır.

Bunun dışında birkaç örnek mezar taşında da diğer Anadolu mezar taşlarında ve Adıyaman Alevi köylerinde olduğu gibi Hz. Ali'yi simgeleyen Zülfikar motifli kılıç resmedilmiştir.

Çiçek motifleri cinsiyet olarak hem erkek ve kadınlarda kullanılmasında rağmen yoğunluk kadınlardadır. Bazı mezar taşlarında cinsiyeti belirlemek için yukarıdaki örneklerde olduğu gibi erkek mezar taşlarına kravat ve kadın mezar taşlarına ise yazma veya başörtüsü bağlanmaktadır.

İç yüzeyde mevtanın aile nüfus bilgisi, ruhuna Fatiha yazısı, besmele gibi ibareler bulunmaktadır. Buradan da anlaşıldığı üzere Adıyaman Alevi mezarlığındaki dini mezhepsel motifler Anadolu'daki Tokat, Amasya, Yozgat ve Sivas illeri başta olmak üzere diğer Aleviler ile benzerlikler bulunmaktadır. Bunlar arasında Hz. Ali'nin kılıcı olan Zülfikar, lale ve gül motifleriyle birlikte mezar taşının dışa bakan yerinde dua dışında dileklerin bulunması gösterilebilir⁵.

Ayrıca daha önceden mezar taşlarında sadece yazılar ve süslemeler bulunurken son dönem mezarlarının büyük çoğunluğunda mevtanın resmi bulunmaktadır. Bu durum kırsal alandaki mezarlıklar için de geçerlidir⁶. Karapınar Mezarlığı'nda bulunan mezarların

⁵ Güven Karaköse, *Sıraç Alevilerinde Ölüm Fenomeni*, T. C. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrasya Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Kayseri 2019, s.3,38, 72-84; Mustafa Kılıç, *a.g.e.*, s. 187. Adıyaman Alevi köylerinin bazılarındaki mezar taşlarında silah ve tabanca resimlerinin bulunduğu bilinmektedir. Orta Asya'daki topluluklarda mezar taşlarının üzerinde silahların ve ağaç motiflerinin yer almaktadır. Bkz. Ali Tanrıverdi, *Adıyaman Alevi Köylerinde Yaşanan Sosyal Değişim Üzerine Nitel Bir Araştırma*, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Alevi Bektaşî Kültürü Ana Bilim Dalı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara Haziran 2019, s. 215; Jean-Paul Roux, *Türklerin ve Moğolların Eski Dini*, İstanbul 1995, s.292.

⁶ Mustafa Kılıç, *a.g.e.*, s.187.

betonarme, granit ve büyük bir çoğunlukla mermerden oluşmaktadır. Özellikle varlıklı olan kişilerin mezarlarını daha gösterişli yaptıkları görülmektedir.

Karapınar mezar taşları mezar taşının iç kısmında kabirde yatan kişiyi tanımlayan doğum, ölüm tarihleri, lakabı ve baba adı gibi açıklayıcı bilgiler bulunurken dış kısmında ise Allah'tan mağfiret, geride kalanlara dua, nasihat, esenlik dileme, helalleşme, ayrılma acısı gibi kavramlar taşlara kazınmıştır⁷. Bu mezarlık yeni bir mezarlık olduğu için meslek ve uğraşlarla ilgili aşağıda belirttiğimiz tek bir mezar tespit edebildik.

Mezar Taşlarında Dua İsteği

İnsanoğlu özellikle sıkıntılı zamanlarında, kendinden güçlü gördüğü, aciz kaldığı durumlarda kutsal bir varlığa sığınma veya ondan yardım bekleme duygusuna girer bunun da dini literatürdeki karşılığı duadır. Dua aynı zamanda bir sığınma, şefaet ve yardım dileğidir. Arapça anlamıyla dua genel olarak; “çağırarak, birini bir şeye sevk etmek, davet etmek, birini isimlendirmek ve birini başkasına nispet etmek” anlamlarını taşımaktadır⁸. Mezar taşlarında var olan dua isteği, ahrette Allah tarafından mevtaya ihsanlar ve nimetler ihsan edilmesi için mevtanın geride kalan akrabaları ve yakınları tarafından edilmesi arzulanmaktadır. Mezar taşlarının bir kısmın da Arapça besmele bulunurken genelinde besmele bulunmamaktadır. Ölenin ardından başlıca istenilen sure Fatiha suresidir. Bunun dışında bir sure bulunmamaktadır. Fatiha isteği genellikle mezar taşlarının iç yüzeyinde bulunmakla birlikte az bir miktarında mezar taşının dış yüzeyinde bulunmaktadır.

⁷ Sedat Veyis Örnek, Anadolu Folklorunda Ölüm, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, 208, Ankara 1971, s.70-75.

⁸ Esra Türk, “Dini Eğitim Açısından Çocukluk Döneminde Dua Kavramının Önemi”, İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi (İMAD), Cilt:1/Sayı:3, Aralık 2015, s.446.

¹⁰ Siyasi olarak dünya görüşünü mezar taşına yazarak gelecek nesillere nasihat olarak aktarma amacını taşıyan en güzel örneklerden bir tanesi de aşağıda örneği verilen mezar taşı dizeleridir.

Siyasi söylem ve mesaj kendisine;

“Halk uğruna düşünüp yatanlar, Hiç Dinmiyor Bu Feryatlar, Hiç uğruna Hücrelerde Nice İnsanlar, Benim İçin Sakın Haykırmayın, Halkım.....” dizeleriyle kendisine mezar taşında yer bulmuştur.

Sol akımın Kürtçülüğe dönüşmesiyle birlikte sol yazınsal ve şiiri yerini mezar taşlarında Kürtçe kod adlarına ve mesajlarına bırakmıştır. Karapınar mezarlığında bu şekilde sadece beş mezar taşı tespit ettik.

¹⁰ Diğer bir mezar taşında Ahmed Arif'in “Senin sonun yok. Mandaların, kavakların pazarı olur, Senin pazarın olamaz. Sensiz nar çatlamaz, bebek gıı demez. Beni böyle şair, divane etmez, Kızımın çatal göğsü. Senin yüzün suyu hürmetinedir Buğdalara, cevizlere yürüyen” dizlerine yer verilmiştir.

Bunlardan iki tanesi PKK üyelerine aittir. Birincisi 17.05.1994 tarihinde çatışmada öldürülenlerin PKK gurubunun birada gömülmüş olduğu toplu mezardır. Diğeri ise YPG saflarında Suriye’de öldürülen Rojhilat Tolhıldan kod adlı Engin Taştan’ın mezarıdır. Kürt milliyetçiliği yapan veya PKK’lı olanların bu mezar taşlarında dini ibare yerine sadece örgütsel kod adları ve mesajları bulunmaktadır. Bu konudaki mezarlıktaki tek toplu mezar taşında “Biz Yaşamı Uğruna Ölecek Kadar Seviyoruz”, “Çiya’ya Bizare” yazıları bulunmaktadır.

Şiir, Şarkı ve Popüler Kültür Mesaları İçeren Mezar Taşları

Edebiyat ve şiirlerden yapılan alıntılarla oluşturulan mezar taşlarında anne özleminden dolayı Bedirhan Gökçe’nin “Sol Yanım Acıyor Anne”, Erdem Beyazıt’ın “Ölüm bize ne uzak bize ne yakın ölüm Ölümsüzlüğü tattık bize ne yapsın ölüm” şirinin son iki satırı ile Barış Manço’nun “Gül Bebeğim” şarkısının “Sensiz Yaşamak Ne Kadar Zor, Ayrılık Acısını Gel Bana Sor”, dizleri de en fazla kullanılan dizelerdendir. Ancak bu sözlerin mezar sahiplerinin kendilerine göre uyarlandığı görülmektedir.

Nerdeyse tamamının yazıldığı şiir olarak Dursun Ali Akın- Selahattin Aygün’ün “Azrail’in Gelir Kendi, Ne Ağa der Ne Efendi, Sayılı Günler Tükendi, Yolun Sonu Görünüyor, Geçtim Dünya üzerinden, Ömür Bir Nefes Derinden, Bak Feleğin Çemberinden, Yolun Sonu Görünüyor” dizleri Aşık Mahzuni Şerif’in “Hak Bana Bir Can Vermiş, Boşu Boşuna, Vücutuma Bir Can Girmiş, Boşu Boşuna, İsa Meryem’e mi Kanmış (kalmış), Musa Asadan Ne Bulmuş, Süleyman Bir Sultan Olmuş boşuna” ve “Güneşe saygıdandır, Çiçeğin boyun eğmesi, Bütün aşklardan yücedir, İnsanın insan sevmesi”, adlı şiirleri ile Ahmet Kaya’nın “ Bir Kuş Oldun Gök yüzünde Uçamadın Sen, Nehir Oldun Irmak Oldun Taşamadın Sen, Çocuk oldun Sokaklarda Oynamadın Sen, Doğdun da Büyüdün Ama Yaşamadın Sen “ , Kazım Koyuncu’nun, „İşte Gidiyorum Şarkısı’nın “Ne küslük var ne, pişmanlık kalbimde,,Y (T) ürüyorum sanki, senin (Ailemin) yanında, Sesin uzaklaşır, her bir adımda, Ayak izim, kalmadan, gidiyorum” şarkı ve şiirleri bulunmaktadır. Bunlar arasında en fazla esinlenen söz ve şarkı Barış Manço’ya ait olan Gül Pempe’dir.

Özlem ve Ayrılık Acısı İçeren Mesaj Taşları

Karapınar mezarlığında en fazla taşlar üzerinde özlem ve duygulu dolu mesajlar bulunmaktadır. Bunların büyük bir bölümü özlem, yoksunluk ve ölümün zamansızlığı içermektedir. Bazı mesajlar “Yaşamam da Ben Babamın Biricik Oğluyum” ve “Ah Ölüm Bir Kuş İdim, Uçtum Yuvadan Ecel Ayırdı Beni Gül Gibi Yavrularımdan”, “Baki Olan Allah’tır”, “Dünyana Doyamadım Gittiğim Yoldan Dönemedim, Sevdiklerimi Son Kez Göremedim”, “Bunca Gayretin Sonu Değil Mi, Bir Avuç Toprak, Ölümden Korkum Yok, Korktuğum Tek Şey Unutulmak,” gibi ölünün ağzından yazılırken büyük bir çoğunluğu ise mevtanın yakınlarının duygu ve özlemlerini içermektedir. “Aylar Oldu Yokluğuna Alışamadık, Acın Bir Volkan Gibi İçimi Dağlıyor, Yanıyor Bu Yürek, Yanıyor, Dua Ediyorum Allah’ıma, Giresin Diye Rüyalarım, Görebilsem O Gül Yüzünü, Öpebilsem Tekrar”, “Sen Bizi İncitmedin Allah’da Seni İncitmesin” Bizi İncitmedin Allah’da Seni İncitmesin Yattığın Yer Mekanın Cennet Olsun” Her Zaman Hayatımda Bir Boşluk, Bir Yanım Noksan kalacak, Yokluğun Çok Zor, Çok Zor Oğlum, Ben Nasıl Bu Hayata Alışacağım” , “Bizim masalımız: yazılmadan, okunmadan bitti, Hani: Yarenimin yarına dair umudu, Fırtınada sığındığı limanı, Sarsılma da yıkılmayan dağydın, Geriye: Yaşanmamış Günlerimiz, Söylenmemiş Sözlerimiz, Bitmemiş Hikâyemiz Kaldı” , Baba başta taç imiş, Her Derde İlaç İmiş, Evlat Bir Pir de Olsa Babaya (Anaya) Muhtaç İmiş”, “Gecemiz Gündüzümüz Seninle Oldu, Sevgili Babacığımız Seni Hiç Unutmuyacağız, Kalbimiz Senin Sevginle Yaşayacak, Seni Hiç Unutmayan, Ailen Mekanın Cennet Olsun, Toprağın Bol Olsun, Sevgili Babacığımız”, “Önce Serin Bir Rüya Esti, Yalnızca Bedenin Ayrıldı, Bu Dünyadan Sen Artık, Sadece Fotoğraflarda, Anılarda Kaldın Ama En Önemlisi de Yüreğimizde Ağlayan Gözler Bıraktın, Kanayan Yüreklere, Hasretinle Dayanamayan Gönüller.....Biz Seni Hep İçimizde Yaşatacağız!”, “Kalbi Güzel İnsan, Mekanı Cennet Olsun”, “Sesimi duyuramam, Yanıma çağıraram, Hala inanamam, Toprak mı oldu sen babam ”¹¹

Sevgi ve özlem içeren mesajlardan başka mezar taşı sahibinin hayattayken çekmiş olduğu sıkıntı ve sevginin de ifade edildiği bir yer olarak da görülmüştür. Zeynep Ünlü hakkında çocuklarının yazdırdığı “Hem Anamızdın Hem Babamızdın Ruhun Şad Olsun” çocuklarına kol kanat geren bir anneye duyulan bir özlemi içermektedir.

SONUÇ

Karapınar mezarlığında bulunan motifler ve desenler Anadolu’daki Tokat, Amasya, Yozgat ve Sivas illeri başta olmak üzere diğer Anadolu illeriyle benzerlikler göstermektedir. Bunlar arasında ön plana çıkanlar Hz. Ali’nin kılıcı olan Zülfikar, lale, çınar yaprağı ve gül motifleridir. Bu motifler mevtanın toplumundaki yerini belirttiği gibi dünyevi hayatındaki toplumsal bağlılığını da göstermesi bakımından önem arz etmiştir. Alevi mezar taşları Sünnilere oranlar daha fazla resim içermektedir. Ayrıca cinsiyeti belirtmek için erkeklerde kravat kadınlarda ise yazma kullanımı mevcuttur.

Mezar taşlarındaki var olan yazılarda en fazla duygularını yansıtan görüşlere yer verilmiştir. Dini hassasiyetleri taşıyan Fatiha ve dua dileklerinden başka en yoğun olarak kullanılan sözler ise Barış Manço’nun “Gül Pembe” isimli şarkısından esinlenen sözlerdir. Özellikle zamansız ve erken yaşlardaki ölümlerde mezar taşlarına yazılan yazıların daha fazla duygusal ve daha yoğun sözcükler içerdiği olduğu görülmektedir. Sol tandansa daha yakın olan bireyleri ise bu durumu mezar taşlarına nakşettirerek vurgulama ihtiyacı hissetmişlerdir. Bunun için kendilerini sözcülerle ifade ettikleri gibi Ahmed Arif’in şiirlerinden dizeler de kullanmışlardır. Birkaç Kürtçe mezar yazısı dışında bütün mezar taşları Türkçe yazılmış, dua ve dilekler içermektedir. Söz konusu az sayıda mezar taşlarında dua ve dilek sözlerinin olmaması dini duyguların milliyetçilik duygusuna yenildiğinin göstereci olarak da okunabilir.

¹¹ “Sesimi duyuramam, Yanıma çağıraram, Hala inanamam, Toprak mı oldu sen babam” Bu dizeler Niğde, Adana ve Malatya gibi il mezarlıklarında da görülen yazılardır. Bkz. <http://www.sanalbasin.com/nigde-derbent-mezarligindan-mezar-tasi-yazilari-25576827/>; <https://beyazgazete.com/haber/2010/12/10/mezar-taslarinin-dili-408649.html>;

Bir duygu ve söz toplumu olan Alevi toplumunun sözlerin ve duyguların ifade edilmesinde duygularına ve beğenilerine öncelik verdikleri görülmektedir. Nitekim mevtanın yakınlarının siyasal düşüncede farklı yelpazede yer almalarına rağmen Barış Manço, Erdem Beyazıt ve Bedirhan Gökçe gibi kimselerin eserlerini kullanmaktan çekinmemeleri göstermektedir. Bu durum Adıyaman Alevi toplumunun çok zengin bir fikir ve düşünce çeşitliliğinin mezar taşlarına yansımaları olarak da ele alınabilir. Karapınar mezarlığında Alevi kültürünü sembolize eden ifadeler günümüzde popüler kültüre yenik düşmüştür. Aleviliği anlatan sembollerin azalmasıyla Alevilik bilincinin azalmasında bir paralellik olduğu düşüncesindeyiz. Mezar taşlarında bazı söz ve dizlerin Malatya ve Niğde gibi Anadolu şehir mezarlıklarındaki sözler ile aynı olduğu görülmektedir. Son olarak mezar taşlarındaki yazılarda birçok imla ve yazım hatası bulunmaktadır. Bu durum mezar taşlarını yapan ustaların ve sahiplerinin eğitim seviyesinin düşük olduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Aras, Bahtiyar Murat, *Pazarlık Türkmen Alevileri*, T.C. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Nevşehir, 2017.
- Karaköse, Güven, *Sıraç Alevilerinde Ölüm Fenomeni*, T. C. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrasya Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Kayseri, 2019.
- Kılıç, Helva Rittersberg, "Development and Reformulation of a Returnee Identity as Alevi", *Alevi Identity, Cultural, Religious and Social Perspectives*, Edited by Tord Olsson, Elisabeth Özdalga and Catharina Raudvere, Swedish Research Institute in Istanbul, Francis & Taylor, 2005.
- Kılıç, Mustafa, *Adıyaman Ağuiçen Alevilerinde İnançlar Törenler ve Geçiş Dönemleri Üzerine Bir İnceleme*, T.C. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, Ağustos 2019.
- Örnek, Sedat Veyis, *Anadolu Folklorunda Ölüm*, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, 208, Ankara, 1971.
- Roux, Jean-Paul, *Türklerin ve Moğolların Eski Dini*, İstanbul, 1995.
- Tanrıverdi, Ali, *Adıyaman Alevi Köylerinde Yaşanan Sosyal Değişim Üzerine Nitel Bir Araştırma*, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Alevi Bektaş Kültürü Ana Bilim Dalı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara, Haziran 2019.
- Türk, Esra, "Dini Eğitim Açısından Çocukluk Döneminde Dua Kavramının Önemi", *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi (İMAD)*, Cilt:1/Sayı:3, Aralık 2015.
- <http://www.sanalbasin.com/nigde-derbent-mezarligindan-mezar-tasi-yazilari-25576827/>
- <https://beyazgazete.com/haber/2010/12/10/mezar-taslarinin-dili-408649.html>;